

על האישה והילד, פרולוג */ אברהם האופטמן

נוכחתי לדעת כי רגעים מיוחדים ומשמעותיים קורים בלי לשים לב בזמן התרחשותם, אלא רק לאחר זמן - ואפילו זמן רב. ההווה מתבגר ובהשפעת התפתחותו הוא יכול לחזור וביתר שאת להתבונן ולהבין את המציאות דאז. "וכך היה הדבר..."

שנות ילדותי היו בתקופה קשה בכלכלה העולמית. המיתון הידוע באמריקה השפיע גם השפיע על מצבנו במשפחה. בבית הספר החליטו אפילו לעזור לילדים בהספקת כוס חלב חם כל יום וזאת בהשתתפות עצמית של חמישה גרוש (מאה גרוש = זלוטי/זהוב אחד). בצאתי לבית הספר אמי הייתה נותנת לי חמישה גרוש מדי יום - חלב לילד חייב להיות. אבל לא לילד הזה. הוא לא אהב חלב חם, הוא אהב נשנושים כמו גביע גלידה (חלום), וופלים, ממתקים אותם היינו מקבלים רק כשהיינו חולים - לעידוד.

באותו הזמן, במקרה, נפתח קיוסק בדרך לבית הספר ובו כל הדברים הנחשבים כל כך על ידי הילד. כפי שאתם כבר ניחשתם - החמישה גרוש לא הגיעו לבית הספר, הם נשארו בקיוסק החדש תמורת "המותרות". וכך זה נמשך והילד נהנה מהחמישה גרוש ואמו הייתה בטוחה שהחלב החם מבטיח את המינימום התזונתי לילד. לכוס חלב הייתה משמעות סמלית במשפחות יהודיות. ראה הסיפור של שלום עליכם על "החייט והעז" וראה ציוריו הקסומים של מארק שאגאל על חיי השטעטל.

באיזה שהוא שלב הפסיקו את המבצע של "כוס חלב חם", וזאת כנראה כי גם ההורים התקשו להשיג את החמישה גרוש. לפי השכל הישר, מחובתי היה להודיע לאמי על זה ולהפסיק לקחת את הכסף. הילד הזה לא תמיד התנהג על פי השכל הישר, במיוחד כשזה הפריע, הגביל את שאיפותיו. הוא "שכח" להודיע לאמו על המתרחש והמשיך לקחת את הכסף ולרכוש את ה"פינוקים" בקיוסק. רמאות זו היתה מצליחה אילולא השכנה הייתה אומרת בתגובה לקבלת כספי: בום, מה אתה עושה עם הכסף? הרי כבר מזמן לא מחלקים חלב חם.

אמי, כרגיל ידעה איך להגן עלי. היא אמרה כי נתנה לי רשות לבזבז את כספי לפי רצוני והשכנה עזבה את ביתנו בבושת פנים. כיום יש לי רושם שאמי כן ידעה על המתרחש, היא גם נזקקה לתירוץ כמובן. לאחר חשיפת העבריינות שלי אמי הפסיקה לתת לי את הכסף קודם כל, על מנת לא לעודד מעשי הלא הגונים וגם אולי פחדה מאבא אותו גם אסור להאשים.

וכעת לסיפור עצמו - כאן ההתחלה!

לאחר החשיפה ניסיתי לעבור ליד הקיוסק בלי להתפתות, אבל זה היה מעל כוחותי. שאלתי את המוכרת באם היא תהיה מוכנה לתת לי את המבוקש עם תשלום דחוי. היא ענתה: ברצון, קח ילד כל דבר שמתחשק לך. שמחתי לעשות זאת בלי לחשוב הרבה מאין אקח את הכסף להחזיר את החוב. לאחר שבוע, כאשר חובי תפח מעל שלושים גרושים, החלטתי להפסיק עם זה. עברתי על יד הדלפק בלי להסתכל הצידה, לא לתת ליצר הרע לקחת עוד סחורה ללא תמורה. התגברתי על תשוקותי והמשכתי בדרכי בלי להתעכב על יד הדלפק. פתאום שמעתי את קולה של המוכרת המבקש ממני שאחזור ואקח מהדלפק לפי רצוני. חזרתי ובפעם הראשונה התבוננתי על המוכרת. היא הסתכלה עלי בעיניים מלאות הערצה ואהבה והתחננה שלא אפסיק להתעכב על יד הקיוסק, כי היא מאוד נהנית כשאני בא לשם. בגילי דאז לא חשבתי הרבה על משמעות המתרחש. היא אמרה לי שאוכל להמשיך ולקחת את מבוקשי בלי לחשוב על תשלום.

זה סיפק את האגואיזם של הילד ותו לא. אבל, מיום זה ניסיתי ללמוד יותר על המוכרת.

היא הגיעה מעיר גדולה בתור כלה משודכת לאיש דתי והוא אשר אירגן לה את התעסוקה בקיוסק. אותו לא ראיתי, לא הכרתי. הוא לא עניין אותי כלל. לפעמים הייתי שומע את קולו מבפנים, "שיינדל, שיינדל - מה איתך?". היא היתה עונה: "בסדר סינאי".

פניה היו בגובה עיני מעל הדלפק. משקפיים כיסו את עיניה היפות, הכחולות, הנבונות, המבינות. סימנים של תרבות והשכלה נראו על פניה. הקשר בינינו היה מעל הדלפק. לפעמים היא הייתה מנסה לנגוע "במקרה" בידי, אפילו הצליחה להגניב איזה שהוא ליטוף קטן מפעם לפעם. היא הייתה מספיק חכמה לדעת שאיני יכול להגיב בצורה כל שהיא לחיזוריה. ברור, זה לא עניין אותה כלל וכלל. אני הייתי המפלט היחידי לחייה הסגורים. פרט לפניה היפים והחלק העליון של לבושה לא יכולתי להבחין בגופה - הכל היה מוסתר. במבט לאחור לא נותר לי אלא להניח שכנראה חלקה התחתון של גופה היה פגום, או אולי היא הייתה גמדה ובתור שכזו "מכרו" אותה לגבר בסכודניצה בתוספת נדוניה כלשהיא. דוגמא קלאסית לטרגדיה נוראית של אישיות עם עושר פנימי אותה הכריחו לבלות בתוך קיוסק סגור, עלוב, בלי נוע כל ימי חייה.

אני נזכר שבכל הפגישות הקודמות בינינו, תמיד ניסתה לקשור שיחה איתי. היה לה חשוב לדבר עם מישהו. הילד הזה התאים למטרותיה. נחמד, אינטליגנטי, חביב ואני בטוח היום, שעזרתי לה להתגבר ולהעביר את שנותיה הצעירות, אשר כל כך היו צמאות לאהבה והתייחסות. לא הייתה לה ברירה - "האלטרנטיבה הייתה התאבדות". בספרות אנו מוצאים דוגמאות דומות. אפילו אצל תומס מאן ב"מוות בוונציה". לצערי איני יודע מה קרה איתה. יום אחד מצאתי את הקיוסק סגור ואיתו נעלמה "שיינדל". דיברו כי חזרה לביתה בעיר.

אפילוג:

בשנות השישים המוקדמות של המאה שעברה הגעתי לעבודה חדשה בעיריה. תפקידי, מנהל מחלקת עבודות ציבוריות. העיר הייתה קטנה והתפקידים לא היו כל כך מחולקים כמו שעכשיו. הייתי צריך לדאוג למבני ציבור, כגון בתי ספר, גני ילדים, דרכים ובין היתר גם הקמת קיוסקים למקרי סעד, אשר הגיעו בשפע לאחר המלחמות האכזריות. המולדת קיבלה אותם בחיבוקים - הזמנים היו קשים.

ביומי הראשון חיכו לי ליד הדלת דווקא האנשים האלה מוכי הגורל - ביניהם נכה על רגל תותבת עם "טיק" עצבני על פניו, גם יהודי חצי עיוור וגם זוג גמדים. המסכנים באו מוקדם, אני הייתי התקווה הגדולה והיחידה לפתרון כל בעיותיהם. הבנתי את זה ומיד התחלתי בעבודה. כפי שאתם מבינים הראשונים נכנסו זוג הגמדים. שמעתי ועודדתי אותם. היו להם גם שתי בנות לא כל כך מפותחות. הבטחתי לסדר אחת מהן אצלי במשרד ותוך זמן קצר עשיתי את זאת. זה היה לפני זמן רב, אבל גם כעת הבנות וגם בעליהן פוגשים אותי עם חיוך. האישה מסכודניצה לא סתם אהבה אותי, לפי היושר וה"צדק החברתי" החיוך הגיע לה. שום דבר לא מקרי, כפי שאמר ידידי יהודה.

חג שמחת תורה נשאר בזכרוני משנותי המוקדמות של ילדותי. קודם כל דגל מקרטון עם חיתוך במרכז בצורת ארון קודש ובתוכו עשרת הדברות. הדגל הוצמד למקל מעץ (תמיד התרופף ומעצבן) מחודד מעלה ועלו תפוח עץ אדם - יפהפה ובתוכו מעלה נר. לא מבין איך זה החזיק מעמד - **בידיים שלנו** לא להרבה זמן. העיקר - ההתגלות הראשונית, כל שנה מחדש.

בחג סוכות הראשון בארץ מצאתי עבור ילדי את "הציוד" החגיגי והיהודים ("הגויים") מפולניה האקדמאים, שכנינו, ביקשו ממני שאסדר גם לילדיהם. הם לא גדלו בסכודניצה או בכל עיירה אחרת ואנוכי נהנתי מכל רגע של שחזור ה"יידישקעט" שמאז. השלב הבא - בבית כנסת. אני ילד קטן בזרועות אבי בדוחק העצום שומע את שמי מבקשים לעלות אותי לתורה. אבי לחש לי את המלים ואני חזרתי אחריו כשאנחנו מסתובבים (הקפות) שבע פעמים סביב הבמה. כל הריקוד הזה אבי דאג להצמיד קצוות ציציות של טליתו לתורה ולאחר מכן הצמיד את הקצוות לפי - נשיקה.

את זה לא אהבתי וניסיתי בכל כוחי לשובב את ראשי הצידה. כל החגיגה הזאת לוותה בשתייה קלה מיוחדת על בסיס של כשות ושמו - מיוד (מד - ברוסית דבש - מהכשור עשו גם סוג של דבש). זה הזכיר לי בירה ללא אלכוהול - מאלט, שהיה בזמנו בארץ.

למחרת ביום החג אפשר היה להבחין בשמחה בלתי נשלטת של יהודים מכל המעמדות. כולם רקדו ברחובות עם ספר התורה ביד ולא דלגו על בית יהודי אחד - נכנסו ועשו שמח. דרך אגב, יש לציין שגם ביום זה חזר על עצמו הטקס של הקפות אותו תיארתי מקודם. מה שרו? ניגונים משל כל מיני חצרות של אדמו"רים ואת המילים היה קשה להבין, אבל המוזיקה כולה היתה מבוססת על פולקלור אוקראיני ורומני - בסאראבי. זכיתי להכיר אישית את הזמר הידוע בארץ - ארקדי קרוצ'יני וכל שיריו התבססו על מוטיבים של בסאראביה כמו "דוינה" וכו'.

על מנת להמחיש ביתר שאת את האווירה של שמחת תורה אספר על מקרה אשר קרה ביום זה. אצלנו בקרפטים החורף והקור מגיעים מוקדים ולעתים קרובות היה כבר קרח בדרכים. יהודי אחד בשם וולבל החליט לקפוץ לתוך המים הקרים של המקווה בלי להתפשט, ישר עם הנעליים והקפטה כשהוא מזיע כולו מהתרגשות של שמחה. הוא חטף דלקת ריאות ומת תוך שלושה ימים.

מאז המקווה היה סגור על מנעול ובריח ביום שמחת תורה. יש לציין שיהודים אדוקים ביקרו במקווה כל ימות השנה ולפעמים טבלו במי קרח. כנראה ידעו איך לא לחלות כשהם לא בגילופין.

אחזור לסוכות לשנות ילדותי הבוגרים יותר. **הסוכה** - הכנת קישוטים, למפיונים בצורת פרצופים בתוך דלעת מרוקנת, שרשרות טבעות מנייר צבעוני, סכך שקמל סביב העיסוק ביחד עם חברי ילדותי (מתעלם מזהותם). ארוחת צהריים חגיגית בתוך הסוכה הצמודה לבית המבוגרים המשיכו את הריקודים בגילופין (מצווה) לאורכו של הרחוב היהודי ואנחנו הילדים נשארנו ליד השולחן המרוקן והמשכנו את החגיגה; צחוק פה ושם, התאבקות, בקיצור - שמחה. באחד הרגעים הבחנו שהשולחן רטוב משום מה. הבטנו למעלה וראינו "הגג" דלף כמובן עם השלג הראשון - מביטים לסוכה ורואים פתיתי שלג מעטים נופלים על האדמה הבוצית ומכסים אותה בהדרגה בסדין לבן נקי והכל פתאום נעשה יפה. מצד אחד - הפרעה לשמחתנו ומנגד הלובן של השלג הראשון אליו השתוקקנו כל שנה מחדש - "עצבות ענוגה".

כעבור זמן מה רצנו לתוך השלג ונהננו לעשות את הצעדים הראשונים בתוך הלובן הבתולי. הנעליים נרטבו, גם הבגדים, אבל מי שם לב להפרעות טיפשיות כאלה?

האפילוג:

קשה, אבל אסור לי לדלג עליו. בחג סוכות הראשון לאחר כניסת הגרמנים, ישבתי בבית והבטתי דרך החלון הבחנתי בפתיתי שלג היורדים על האדמה ונזכרתי אז על סוכות בזמנים נורמליים. הצביון השמח מאז לא הדהד במראה אותו ראיתי בזמן הכיבוש והאסון לעמינו. לצערי, ההיסטוריה שלנו לא יכולה לדלג על השואה. זה ישאר איתנו לנצח.

חייבים להמשיך לחיות, להיזהר ולשכוח ולזכור פעם נוספת ולהשתדל לשכוח. בלילות זה קשה במיוחד.

צ'רצ'יל: "כשאמריקה בצרה אפשר לנשום לרווחה - רק הם יידעו איך לצאת מזה".

הקדמה:

לאור המשבר באמריקה נזכרתי באמירתו של צ'רצ'יל: "כשאמריקה בצרה אפשר לנשום לרווחה - רק הם ידעו איך לצאת מזה". מדובר על המצאת גומי סינטטי בזמן מלחמת העולם השנייה, כשהיפנים כבשו את כל המדינות המייצרות גומי טבעי מהעצים. ללא גומי אין גלגלים וכידוע כל כלי תעבורה זקוקים לגלגלים. ללא גומי מפסידים את המלחמות - אולי אימרה זאת כבר לא אקטואלית כעת כמו הרבה עובדות אשר השתנו עם התקדמות הטכנולוגיות.

נושא הרשימה שלי מתייחס לשנות החמישים של המאה הקודמת. לייצור גלגלים דרוש גם פיח ובלעדיו גם אין גלגלים. פיח, כמובן לא מהווה בעיה, אפשר להשיג אותו כתוצר צדדי של נפט וגם של גז. בתקופה זו היתה העיירה דשווה במערב אוקראינה מקור של פיח ומשם סיפקו פיח לכל דורש. הבעיה היתה איך להעביר את הפיח מבחינת אריזה. בדשווה ארזו בשקים "אטומים" - דבר מפגר טכנית ושלטונות ברית המועצות שלחו ציוד ליצירת כדורים קטנים מפיח - לדוגמא, כמו פלפל שחור. הציוד הזה כלל שורה שלמה של מכונות והשלטונות לא דאגו לבדוק את התאמת הבנין לציוד זה.

אז עבדתי בלבוב במשרד לתכנון מתקני זיקוק של נפט והכל מסוביב. הנהלת תעשיית הגז של אוקראינה - "אוקרגז" היתה בלבוב והם לא ידעו איך לגשת לתכנון הטכנולוגי של המתקן. הם הזמינו את ההתאמה במשרדינו והמחלקה הטכנולוגית שלנו לא היו יותר חכמים. היו שם שתי בחורות מהנדסות ירוקות, רק עזבו את ספסל הלימודים ולפי דעתי הן לא היו מסוגלות לעשות את זה בכלל. ברוסיה לא למדו את המקצוע אותו חשקו. אלה באין ברירה למדו איפה שהיה מקום.

נוצר מצב ללא מוצא. משום מה, הדירקטור שלנו החליט שרק האופטמן יוכל לעשות את זה, אמנם הוא רק מהנדס בנין ולו, לדירקטור, אין זכות רשמית למסור את העבודה למחלקת בנין. הפתרון - חלטורה לא רשמית. הדבר היה שנוי על השלטונות וזה נעשה בסודיות בכלל. הדירקטור שלנו לא היה חבר מפלגה, מומחה ידוע בתחום הנפט והגז והוא לקח על עצמו את האחריות. הוא הבין שאלטרנטיבית - לא לעשות - זה אסון. הוא הזמין אותי ללשכתו והסביר את הבעיה. בתשובה לשאלותיו האם אוכל לעשות את זה עניתי ללא היסוס: כן, אין בעיות (וזה בלי לראות את הבנין המיועד למטרה ורק לפי התכניות של הציוד אשר לא תמיד התאימו למציאות).

איבן גאורגיאיביץ טריאנדפילידי - יווני - חייך ואמר: ידעתי את התשובה, תודה ובהצלחה. העיקר שתדע, אתה עובד לפי החוק, הכל עלי, אני גם מרשה לך לגייס ממשרדינו את המומחים במקצועות הנדרשים וזה הכל בתנאים של חלטורה, זאת אומרת, את הכסף תקבלו ישירות מ"אוקרגז". עד כאן סוף ההקדמה. "והדבר היה כך..."

לביקור במקום - מרחק של כשמונים קילומטר - צירפתי מהנדסת ממחלקתי ותקצבתי יומיים עבודה - שבת וראשון. בשבת עבדו חצי יום והגעתי ישר לבית החרושת לקראת סוף העבודה במקום. המנכ"ל סשה בחור צעיר מגילי (אני הייתי בן 28) פגש אותי בשער והכניס אותי לחצר. רצה המקרה ובאותו רגע כל העובדות יצאו מאולמות הייצור והלכו לקראתי. ההלם היה בלתי ניתן לתאור. הרגשתי שאני נמצא במנזר כשהחצר מלאה בנזירות בשחור כולל הפנים. רק השיניים הלבנות והעיניים החייכניות לא היו מכוסות בפיח.

זה היה דומה לשבט של פינגווינים ואני עצרתי מלכת ונאלמתי דום. סשה לא הבין את הסיבה, אבל מיד נתן לי צ'פחה בכתף וביקש להראות לי את המקום. לאחר סיור קצר חזרנו לחצר ובדרך יצא לנו לעבור ליד המקלחות הכלליות לכל העובדות וכאן קיבלתי את ההלם בפעם השנייה. רעם של צחוק פגש אותי. במקלחות היו כל הנשים כשהן ערומות ומתקלחות. הן צחקו ושמחו על כך שיש עוד גבר אחד אשר רואה אותן בכל יופיין.

סשה חייך בסלחנות: נלך לעבוד, אין מה להתפעל, מתרגלים, יהיו לך עוד הרבה הזדמנויות וגם אתה תתרגל. כאן הוא טעה, לא התרגלתי, לא רציתי להתרגל - התמונה של אולם עם נשים רבות ערומות וצוחקות מלוות אותי תמיד.

נחזור לעבודה - החווייה.

צירוף מקרים הפגיש שני אנשים מעולמות שונים לגמרי, אבל זה לא הפריע ליצור צוות עבודה נפלא. מהרגע הראשון ידענו בו זמנית על מחשבותיו של השני. הוא רק פתח את הפה ואני כבר השלמתי את המשפט ולהיפך. אני חייב לכם תאור מפורט יותר של סשה. הוא עשה רושם יותר צעיר ממה שהיה, אבל היתה לו התכונה המולדת, הגנטית - כולם ידעו שהוא הבוס. גובה ממוצע, פנים רגילים, נחמדים, שיער בצבע קש, לבוש קומבניזון כמו לפועל פשוט. הוא ידע לקחת מברג ביד, גם לצלם בעיניו תוכנית ממבט ראשון. את צבע עיניו איני זוכר, החוכמה היתה כשבית החרושת התרוקן מכל עובדיו וגם שרר שקט במקום אנו נשארנו שנינו בתנאים אידאליים לפעילות יצירתית.

אנחנו נהנינו מכל רגע ביחד. על אוכל בכלל לא חשבנו, רק הרעיונות המהפכניות צצו באוויר, בלי זה לא היינו מצליחים. תגובותינו האירוניות לשטויות של המדריך להרכבת הציוד, הוא לא התאים למקום בכלל. שמנו אותו בצד והשתמשנו ברעיונות בלבד.

יש לציין, שרק שילוב של בעל ידע בתעשיית הפיח - סשה ובעל ידע בבנין כמוני יכלו להתגבר על המצב. לפעמים הייתי מכניס מילה לתחום שלו ולהיפך. המצב הקריטי הגיע לקראת הבוקר כששנינו תשושים והמערך הלוגיסטי היה יותר ארוך מהבנין. סשה האומלל היה שואל אותי בחוסר אמונה - האם אפשר להוריד את העמוד הזה בסוף הבנין ולהאריך את הבנין לפי הצורך. לא חשבתי פעמיים, כמובן, אפשר, עניתי וזאת מבלי לחשוב בכדי לא לאכזב את סשה. הוא חיבק אותי חזק וכמעט נישק, אבל החיבוק היה ביטוי של אושר. הוא הכין לנו מקום לינה בדירת שני מורים. כאשר עברתי את המפתן מצאתי בדירה שתי נשים, האחת שהגיעה איתו והשניה, בעלת הבית, אשר היתה ידידתי מכיתה האחרונה בתיכון. לעתים קרובות היינו מכינים שעורים אצלה בבית הכפרי על השחת באסם כשאמא שלה מגישה לנו מטעמים לאכילה, כגון דבש ריחני עם לחם טרי וזה באמת עזר בלמידה. לאכול תמיד הייתי מוכן, יש לציין שהגויה החכמה ידעה היטב שבחור יהודי יכין את בתה טוב למבחני הבגרות. עובדה, היא היתה למורה ומשום מה היתה במבוכה, במיוחד בנוכחות בעלה. לא היתה כל סיבה לכך מצדי.

ביום הראשון בילינו עם המהנדסת בלימוד המקום ביחד. סשה נתן לנו את המפתח, הרי עליה יהיה לתכנן את החלק החוקתי והאדריכלי של הפרויקט. וכל זה לא בשעות הרשמיות שבעבודה. קיבלנו רשות להישאר במשרדינו בלבוב ולתכנן את המפעל בדשווה. גייסתי גם מהנדסי מכונות חשמל ואינסטלציה. כולם היו רעבים לקצת פרנסה נוספת והודו לי על בחירתם. תוך עשרה ימים הפרוייקט היה מוכן מודל ביצוע. סשה לא חיכה לאישורים מלמעלה - הוא היה בטוח שהדבר הנכון נעשה. המפעל היה לדוגמא לכל מפעלי גרנולציה - הפיח לגרעינים עגולים ב"אוקרגז" התקשו בהנהלת חשבונות עם התשלום, אבל בסופו של דבר הכל הסתדר בהתערבותה האישית של פולינה גברילובנה, המנכ"לית. לסיום, במקרה לגמרי, מצאנו את עצמנו אני עם אשתי בחברתה של פולינה בדרך לבית הבראה בקווקז ורק אז היא סיפרה עד כמה מהנדס בנין ולא טכנולוג יכול להציל מפעל.

"שלוש אחיות" וחתן אחד* / אברהם האופטמן

הקדמה:

כרכרות של סכודניצה - פריט בנוף של העיירה, אשר לא ניתן להפרידו ממנה. כלי תחבורה יחידי בסטטוס של מכונית דהיום. לפי צורתה ההדורה של הכרכרה אפשר היה להעריך את חשיבותו של בעל הכרכרה בשדרוג הפקידות המנהלתית של מפעלי קידוחי הנפט. גם הסוס עצמו ביטא משהו; להבדיל כמו היום, לפי מותג המכונית אפשר להגדיר את דרגותיו של האיש המיוחד בצבא. הפקידים במקום באו מחוץ לעיירה, הם קיבלו מנוי מבעלי המפעלים - משפחת גרטנברג ואחרים - ברובו יהודים אשר בילו בווינה, מקומות הבראה ידועים באירופה. אני חייב להדגיש שאלה היו היורשים של המייסדים המקומיים אשר בקושי ידעו קרוא וכתוב. עליהם רצו בדיחות. סיפרו על אחד "הנובורישים" כשהוא היה צריך לחתום על מסמך כלשהו, מפקד המשטרה המקומי עצר את התנועה ברחוב "הסואן" והאדון חתם על המסמך. התריסים סגורים ונדרש שקט אבסולוטי והוא כולו רועד וסוף סוף חותם על המסמך. ילדיהם ידעו היטב איך להשתמש ברכוש האדיר אשר נפל בחלקם מהשמים, הם לא היו זקוקים למחאת האוהלים.

אחד ממנהלי העבודה הוצנח בסכודניצה עם כל משפחתו; כמו שציינתי בסיפורי הקודם, שלוש בנות, אח וילעק ואשתו כמובן, האדון פ. נשאר בזכרוני וגם בהווי של סכודניצה תודות לאמרה המוחצת שלו בגרמנית: "אבער קשטאן, מאך ניכו קוונע קונצען אף דער גאסע", שזה בתרגום חופשי: אבל קשטן (סוג של סוס) אל תעשה קונצים ב"שדרה". מה היו הקונצים? קשטן העז לאבד כמה תפוחים כהים בזמן ההליכה בכרכרה עם בעל הבית עצמו - אדון פ. נחזור לענייננו.

כן, לוילעק היו שלוש אחיות: מניה, טוניה ואתי. כרגיל, ללא אזהרה מיוחדת הגיע לסכודניצה גבר צעיר. מניה הביאה אותו מהאוניברסיטה בעיר גדולה כחבר לכל דבר. אולי הגעת הגבר שלנו היתה עוברת ללא תשומת לב מיוחדת, היו דברים מעולם. גבר חתיך כמו אוסקר פייגלר לא נראה במחוזותינו. הוא השתכן בביתה של מניה. לפרנסה זמינה הוא היה נותן שעורים פרטיים לתלמידי תיכון אשר למדו בבורסילב ודרוהוביץ השכנות. בסכודניצה לא היה תיכון. אני יודע איך זה קרה. לאמי בא רעיון. היא פנתה לאוסקר וביקשה שהוא ילמד אותי "אקסטרני" בבית עם בחינות הגימנסיום בסוף כל שנה. במקרה נמצא עוד מועמד ללמידה כזו, ילד לאחר מחלת פולימיאוליטי. זה עזר רבות, לזוג בו זמנית היה כדאי לו לתת שעורים. לאוסקר היו אמביציות. הוא החליט להכין אותנו בשנה אחת למבחן ישר לכיתה שלישית בגימנסיום בלאט קדרוהוביץ וזה הצליח! לא אתעכב יותר על ההיבט האישי שלי.

אוסקר המורה היה בא חמש פעמים בשבוע לשעה אחת ותוך הזמן הזה היתה לי גם ההזדמנות להיות מוקסם מאוסקר.

אנסה לתאר: גזרה חלומית. הלבוש שלו מותאם היטב אליה. אצלינו היו אומרים דוגמן ממגזין אופנה. חליפה - אפורה, חולצה לבנה מגוהצת מבריקה, עניבת פרפר אותה היה מסדר לפעמים. הצורה הקשיחה לא הפריעה לו להתנהג בחופשיות. הפנים לא אמרו הרבה, כמו אנגלי אמיתי. היה נכנס לחדר, קידה קטנה לכיווני, מתיישב על הכיסא מולי והשעור התחיל מיד. יש לציין שהוא הספיק למשוך את מכנסיו קצת למעלה על מנת לא לקלקל את ה"קנט", חד כתער, בדיקת הכפתוריות בקצות שרוולי החולצה הם היו מתואמים לסיכה של הפרפר. ולכל זה הפנים; עור בהיר אצילי מדורי דורות, אף גזעי עם נחיריים גדולות, הריסים כמו השיער חום כהה, גבות במידה מתאימה, עיניים פלדה, חיתוך קצת דומה לשקדים גדולים אופקיים מאזן את פניו המאורכות אנכית.

* צ'כוב לא היה כאן - סכודניצה זה לא טגנרוג - עיר הולדתו של צ'כוב, אבל לא רחוק מזה

לא סתם מתעכב עם אוסקר. אני נהנה להיזכר. אהבתי אותו כמו נער מתבגר (13-14) יכול להתפעל עם שאיפה להיות דומה לאילו. (כשאוסקר היה מגיע לשעור כל המין הנשי מכל הגילים היה מציץ מבעד הוילונות, ואפילו היו יותר חוצפניות עמדו והסתכלו לו בפנים).

אוסקר התחיל להיקלט בקהילה. אורח קבוע במספרה של פיני, שם התאספו חברה לשיחת חולין, קצת שח, אפילו קלפים לפעמים. היות ויצא להעביר את שעורינו אצלו במרפסת של משפחת דלה היתה לי הזדמנות לראות אותו ב"נעלי בית" כשמניח מטפלת בו ובנו (אירוח קטן) כבת זוג לכל דבר. מניה היתה בחורה מעניינת. יפה היא לא היתה, לא גבוהה, ברונטית, משכילה, על סף סיום לימודים אקדמיים. כנראה היה בה משהו אשר משך את אוסקרעד לסכודניצה.

על אהבה לא מתווכחים. החיים נמשכו על מי מנוחות עד לשלב שטוניה החליטה לפעול. היא היתה בחורה מסוג אחר. התבלטה ביופיה בין שתי אחיותיה. בלונדינית, עיניים כחולות. היא הכירה בכוחה כאשה והיא גם ידעה לנצל זאת בכל המישורים. אורחת קבועה בכל הנשפים גם בסביבה. גם לא בררנית מבחינת יהודי - גוי - וסביבה תמיד היו מחזרים רבים. נהנתה מכל רגע.

באיזה שהוא שלב הפריע לה שאוסקר, הנמצא באותו בית, לא מתעניין בה. היא החליטה לכבוש אותו בכל מחיר. קשה לי לשפוט כעת מה הניע אותה, בסופו של דבר היא הצליחה לנצח את אדישותו. אך זה קרה לא ידוע. שמנו לב שהם התחילו לצאת עם טוניה בלי להחליף את מקום מגוריו. כנראה זה התאים לשניהם לזמן מה, אבל טוניה לא היתה האישה של אוסקר. ידענו שזה יגמר וזה גם קרה. לקראת התחלת מלחמת העולם הוא התחיל לצאת עם אתי, כאן הוא צדק. אתי היתה הבחירה הנכונה. היא התאימה מאוד להיות אשתו של אוסקר. זוכר אותה היטב; עיניו של ילד יודעות להבחין בערך אמיתי. היא היתה בעלת יופי מתון - לא מתפרץ במבט ראשון. היה צורך להשקיע זמן בללמוד אותה ואז להתאהב על אמת. אוסקר עשה את זה. הוא שלף את קלף הנצחון על אתי. קודם כל DIGNITY ערך עצמי לא מעורר. היה ברור מיד שאתי מבקשת מרחק סביבה. גזרה טובה בלי נסיונותיה להבליט או להסתיר משהו לתיקונה. אולי צניעות זו היתה מולדת וזה כבש אנשים מסויימים. זאת לא היתה בחורה לכל. אוסקר הבין את זה והחליט להציע לה נישואין והיא הסכימה במקום. כולנו שמחנו לזה. היה ברור שהם יחיו ביחד מאוהבים, מאושרים ללא ענן המעיב על האופק. טעות. התחילה המלחמה. הסובייטים באו. כולם היו חייבים לעבוד במפעל. בעלי הבתים החדשים - העם היה נגד הלייד-גיירים, המהלכים ריקים. כולם ניסו במהירות מקסימלית להסתיר את מוצאם. פעמים רבות פגשתי את אוסקר, מבטנו נפגשו. הבנתי מה הבולשביקים יכולים לעשות מאדם. לבוש בבגדי עבודה פרולטרניים. ביד כלי קטן עם מרק - ארוחה למשמרת. ללא אפילו.

נ.ב. בשנות השישים לאחר עלייתנו ארצה פגשנו קבוצת נשים מבוריסלב אשר נזכרו במוסך. הם לא יכלו להסתיר את הערכתן אליו. מספיק היה לשמוע: הו, אוסקר איפה הוא. הברק בעיניהן והמנגינה בקולן אין אפשר לשכוח.

"בלדה" על ארבעת המשולשים הרומנטיים שלוש אחיות וחתן אחד על אהבות, תשוקות, עושר, עצב, שמחה - הכל בעיירה פרובנציאלית בגליציה המזרחית לפני הסערה של מלחמת העולם השנייה

בסכודניצה היו ארבעה משולשים רומנטיים רשמיים לפי המסורת בספרות הקלאסית. בכל המקרים היו שני גברים ואישה אחת. כל האוכלוסיה התייחסה להפליא בהבנה. לא שמעתי רכילות כלשהי כלפי האנשים. בכל המקרים - השלישייה טיילה ברחוב הראשי של סכודניצה בשעות היום הכי מקובלות כאשר שני הגברים מצדי האשה. אולי אני, כילד, לא שמעתי רכילות בנוכחותי - המבוגרים נמנעו מדבר על הנושא.

המשולש הראשון - הכלה "הקנויה"

"והדבר כך היה..."

היו בעיירה שני אחים. אחד מאיר והשני זלמן. מאיר החליט להתחתן ושדכן הכיר לו בחורה יפה, ברונטית, אנרגטית מעיר אחרת. היו חילופי ביקורים ביניהם ואנחנו כבר ידענו שמאיר עומד להתחתן איתה. אני הייתי בעניינים. הייתי מיוודד עם מאיר על רקע איסוף בולים. הוא היה חבר בארגון הבינלאומי של "אספרנטו" (זמנהוף) והיה מקבל מכתבים מכל קצוות תבל ואני מאוד התעניינתי בבולים. הוא מצא פרטנר לחלוק עמו את העונג בהסתכלות על הבולים היפים, האקזוטיים וכמובן שיחות על התרשמות מהם. ברגע שהאישה הגיעה מאיר הגביל את הפגישות בינינו. הוא רמז לי במבוכה, שלא אכעס. בחור תמים היה הגיבור שלנו וכנראה הוא החליט איך שהוא לצאת מהשידוך. הפתרון נמצא בדמותו של אחיו זלמן, אשר היה טיפוס שונה לגמרי, רציני, ממושקף ומופנם. התברר שהוא היה רומנטיקן - קרא הרבה ואחיו מאיר שיתף אותו בכל. הם גרו בשכנות. הוא גם התוודע לפניו על התלבטויותיו עם הנישואים. לפי שאני זוכר זלמן הציע למאיר לזוטר על הבחורה לטובתו. ואני הבנתי שהסיכום נעשה בהסכמתה.

אני הבנתי ממאיר שזלמן הציע לאחיו החזר הוצאות אותן השקיע מאיר בנושא. אף אחד לא היה יכול לדעת את הסכום. שני האחים הסתדרו ביניהם על הצד הטוב ביותר. הם לקחו בחשבון את התעלולים של השטן, אורח מבוקש במקומות כאלה. מה קרה? סך הכל מישהו זרק את המחיר - הוא קנה אותה בחמישים דולר, מחיר טוב לכל הדעות, אבל הבחורה לא חשבה כך.

השטן המשיך לפעול. באותו בית בו גר מאיר, בדירה סמוכה התגורר עוד רווק, זו כבר רמה אחרת. הוא היה עשיר, היו לו חלקים בקידוחי נפט - חיים שמו.

היתה חתונה שקטה בדרוהוביץ, בביתו של הרב האיזורי אביגדור, וזלמן עם בת זוגתו התחילו לגור ביחד. כמו יתר האנשים הם טיילו ב"פסצ'קי", הרחוב הראשי, כשידיהם משולבות לפי כל הכללים של התקופה ותוך כמה חודשים הענין של חמישים הדולר נשכח.

מאיר הספיק להתחתן עם אישה מסוג אחר, יותר לפי טעמו, שקטה, דואגת, הם אפילו לא טיילו בפסצ'קי על מנת להראות את אהבתם בפומבי.

אבל בסכודניצה זה לא נשכח. פתאום ראינו שינוי בהרכבה של משפחת זלמן. בזמן הטיול הופיעו שלושה. מצד השני של האישה הצטרף מי? כמובן חיים. הבליון, האלגנטי, החייכן ובקלות זדונית אחורה, אני לא יכול לחתום על כך שחיים לא היה על הכוונת של האשה עו בזמן אירוסיה עם מאיר. לך תדע? הם המשיכו לתור בשלישייה את "סכודניצה והסביבה".

כסף לא חסר. בחורף ראינו אותה עטופה במעיל יקר ביותר מפרוות קרקול. את התכשיטים היקרים אין להעריך.

שיחת הרחוב. אין מה להתפעל. גם בסכודניצה זה קורה והמעניין הוא שזה לא מקרה יחידי.

בשנת 1939 נסעתי לדרובוביץ לתיכון, בביקורים הקצרים בבית לא התעניינתי בהתפתחות הדברים. בפגישתנו היום ראיתי עם מאיר, כשהוא מלווה בשני ילדים עם עגלה. לא דברנו אף מלה על זלמן. גם העניין עם האספרנטו נגמר. בברית המועצות קשר כלשהו עם חו"ל מוכיח שאתה מרגל. בברית המועצות לא אוספים בולים מארצות אחרות.

המשולש השני - שלושה וילד

כאן כל הסיפור בנוי על הדמות המרכזית, האישה. שמה ליבה, אישיות בולטת אפילו בסכודניצה. קודם כל היא היתה אישה בכל רמ"ח אבריה. רק גברים יבינו מה כוונתי. הגיזרה, ההליכה, החיוניות המתפרצת, השמחה אותה הקרינה לכל הכיוונים - הכל נעשה חיוור כשליבה היתה בסביבה. בעלה יוסף היה ניגוד בולט לליבה. אומרים שניגודים משלימים אחת עם השני? גבר נחמד, רציני, מקצוע מבוסס, לא התבדל מהסביבה.

הזוג הזה היה מופיע ברחוב - קורסו - פרומנדנה של סכודניצה בדומה ליתר זוגות. עד כמה שזכרוני לא בוגד בי בשעות של מוצ"ש הרחוב היה פופולרי ביותר.

באחד השלבים בהיסטוריה של סכודניצה, המפרנסים של העיירה, חברת הנפט החליטה להקים קבוצת ספורט, בעיקר כדורגל ושמה "גזי אדמה" GAZY ZIEMNE ורוב שחקניה נרכשו בכסף טוב בלבוב מקבוצות כמו פוגון, השמונאיה - חשמונאים היהודית וגם היו כמה מקומיים. אחד הכדורגלנים - מס שמו, שכר חדר אצל הזוג שלנו. היה רק טבעי שהמארחים המקומיים צירפו אותו לטיולי שבת. הוא היה גבר נחמד, שיער שחור מקורזל, שיחק בהתקפה, קיצוני ימני. לזוג שלנו לא היו ילדים זה כשמונה שנים ומה היתה ההתפעלות בעיירה כשהתחילו לראות את תחילת ההריון אצל ליבה. המשגיחים הנאמנים ביותר בגידול הבטן היינו אנחנו, גילאים 10-12. הבחנו שליבה השתנתה בהתאם. היא התייצבה, פניה קורנות מאושר לכל עבר, היא היתה גאה, היא הרגישה שרק היא מבינה מה הוא המזל הגדול להיות בהריון. אנחנו שמחנו ביחד אתה. ליוונו אותה בכל שלבי הריונה. הלידה היתה טבעית, בביתה, בעזרת המיילדת המקומית.

ברית המילה לא זכורה לי, היתה ילדה כנראה. התמונות האחרונות נחרטו בזכרוני. ראשון בעלה יוסף הגאה עם התינוקת בעגלה ומאחריו הזוג - ליבה MASS.

המלחמה בין גרמניה וברית המועצות פרצה ביוני 1941. יוסי נקרא לצבא האדם כמו רוב הגברים בעיירה ופתאום הכל השתנה, מטוסים גרמניים עברו מעלינו מזרחה עמוסי פצצות. ברחוב תמונות פרידה בין הנשאים ואלה המגויסים כולל המסתלקים בעזרת השלטונות האוסבייטים כולל אבי. הרבה בכי ודאגה לעתיד הלא ידוע העומד בפתח.

אפילוג:

בשנת 1961 נוכחתי באזכרה הראשונה בתל-אביב. הוועד של יוצאי דרוהוביץ, בוריסלב והסביבה כבר אז דאג לקיים את הפגישות של הניצולים עם מכריהם שאת גורלם לא ידעו עד כה.

פגשתי הרבה אנשים מסכודניצה, בוריסלב, דרוהוביץ, חברים מתיכון, אפילו קרוב משפחה אחד מדולה אשר גוייס לצבא האדום והגורל המר של כל יהודי הכפר דילג עליו.

גם את מיודעינו יוסף פגשתי. הוא סיפר לי בקצרה על קורות חייו מאז. הוא לא גוייס, הסובייטים לא תמיד ידעו מה לעשות עם מליוני המגויסים בהתחלת המלחמה. מפקדות הצבא נסוגו במהירות לפני הצבא הגרמני המהיר והמנצח ורוב האוכלוסיה האוקראינית המגוייסת ערקו מיד וחזרו לבתיהם. היהודים נשארו לבד מול גורלם.

יוסף ידע שחייבים לנוע מזרחה, בדרכים לא דרכים, תחת הפצצות ותוך אוכלוסיה אוקראינית עויינת הוא נע מזרחה בעקבות. לפעמים בקושי הספיק לב רוח מלפני הגרמנים וכך הוא ועוד יהודים כמוהו הגיעו עד לאסיה התיכונה ושם חיש מהר מצא מקום עבודה וגם מקום לגור - הוא היה מומחה בהנחת גזרות לנעלים - דבר נחוץ בזמן מלחמה. הוא סיפר גם שהכיר אשה יהודיה מקומית ועם הזמן דייר משנה נהפך לבעל. בדרך ארצה הוא פגש בפולין את ליבה, היא חיכתה לבעלה יוסי מלפני המלחמה, אבל יוסי כבר היה נשוי לאישה אחרת ויש להם כבר ילד. היו הרבה מאוד מקרים דומים לאחר המלחמה. יוסי המשיך ארצה וכאן הוא פתח בית מלאכה ברחוב לווינסקי והסתדר עם הזמן. נולד עוד ילד. הוא היה יו"ר הוועד הפורש של סכודניצה, אוריץ', קרופיבניק והסביבה. לבקשת יוסי ודוד שוהם התגייסתי עם אשתי לעשות אנדרטה בבית הקברות בחולון בחלקה מיוחדת המיועדת למצבות לזכר השואה. שיתפתי את חברי הפסל הידוע יעקב אפשטיין ז"ל וביחד עם בני

יצקנו אישית את הבטונים לתוך התבנית מגבס של אפשטיין. התכנון הכללי היה של אשתי הנרייטה - אדריכלית במקצועה. יוסי כבר נפטר. בהתחלה היה לי אפילו קשר עם ילדיו, אבל עם הזמן זה פסק. המצבה צויינה בטלוויזיה כאחת הבולטות והמיוחדות בין המצבות אשר מסביב. פרט לתשלום לאפשטיין ועבור החומר הועד לא התבקש לשלם אגורה. עשינו את זה עם רגש פנימי עצום, גם אשתי וגם בני, להנציח בבטון - חומר אשר רק מתחזק עם הזמן.

המשולש השלישי - "הנבחרים"

כמו בכל חברה אחרת, גם בסכודניצה היו נבחרים - יותר מבוססים, משכילים יותר ואפילו יפים יותר. הזוג הנשוי שלנו היה מאליטה. היא, לולה ממשפחה מכובדת מאוד, חיובית - אחת האחיות עלתה ארצה - גם כעת אני בקשר עם קרובה. לולה היתה יפיפייה גם בעיני אז וגם כעת. אשתי מתלוצצת שאצלנו בגליציה כולם היו "יפיפים". לצערי איני יכול להוכיח זאת, אבל זאת היתה אמת. ברונטית, שיער גולש מעל צוואר ארוך כמו אצל איילה. גזרת הגוף ללא דופי, גובה כמעט 170 ס"מ, הליכה קלילה, רגליה מכוסות בבד לא צפוף מדי - כל הגוף אמר: אני יפה, תאהבו אותי, זאת אמת. במקרה אני בקשר עם אחיין שלה דרך אשתו - אנו נפגשים ונזכרים בה בגעגועים ועצב.

בעלה, רונק, מאותה חבורה (אחיו הרופא פגש אותי בתחנת רכבת ברומא בדרכי ארצה בשנת 1960 כאחראי בנושא הבריאות מטעם הסוכנות). הוא לא היה סימפטי בעיני - אולי קנאה? לולה חשבה אחרת לזמן מה. המראה הכללי שלו צעק - אל תתקרבו אלי, אני מיוחד. הצניעות לא היתה אחת החסרונות שלו. הם גם דרו לא ברחוב איתנו. הוילה שלהם היתה באיזור מובחר ולא היתה לי אפשרות לדעת יותר על משפחתו. אני זוכר שהוא היה גס רוח - לא בררן במלים אותן הוציא מהפה. לא גבוה, אבל מוצק עם כתפיים רחבות. כל הגוף מורכב משרירים של שחקן טניס. איני זוכר איך ומתי החתונה היתה. הרבה לא השתנה, משום מה הם לא נטו להתנתק מהחבורה. זמן רב לא היו להם ילדים. חיייהם זרמו כלפי חוץ ללא הפרעות עד ש... בסביבת השנים 1935-36 בא לחופש סטודנט לאחר ארבעה שנות לימודים באיטליה. שמו הסיו - כנראה הרשל-צבי במקור. אישיות יוצאת מהכלל. בנוסף למשפחה ידועה, הוא בעצמו השפיע בצורה מכרעת על חיי הספורט אצלנו ויחד עם זאת על כל חיי הקהילות היהודיות בסכודניצה וגם בוריסלב השכנה.

הסיו היה ההיפך מרונק. נחמד, צנוע, ממושקף, הליכה ספורטיבית. לפי מבנה גופו לא ניתן היה לחשוב שאדם זה גרף את כל המדליות בכל המקצועות של אולימפידת הספורט היהודי. קפטן נבחרת כדורעף בסכודניצה - אחי ז"ל, היה בשלישיה הראשונה ביחד עם דוד טורן. זוכר גם את פריוף כשחקן הנבחרת. נחזור לנושא שלנו...

לא לקח הרבה זמן כשפתאום הופיעה בפרומנדה השלישייה שלנו. במרכז - לולה המאושרת ומשני צידיה רונק והסיו. כל סכודניצה הבינה מיד שלולה והסיו הם זוג מהשמים. הם התאימו בכל. מיד היה ברור מי כאן המיותר.

רונק לא ויתר, המשיך ללוות אותם בפנים קודרים אשר גם כך לא התבלטו בחיוכים כפי שידוע. הסיו היה אנטלקטואל, איש העולם, כמעט רופא של ספורט. והעיקר בן אדם אשר היה מוכן להסתכל ולשחק נגד קבוצות מקומיות אנטישמיות ולפחות פעם אחת הייתי עד איך אחד מ"חבריו" הגויים כמעט חנק אותו לאחר שהגויים התבלבלו ובעטו בכדור מחוץ השער הריק. אפשר להתעצבן. זוכר גם את הקריאה "מוגילה הסיוניו" תרגום מפולנית קבר הסיוניו כשהוא עמד על יד הרשת להנחית מכה על הכדור מצד שני של הרשת, בכוונה הרחבתי את דברי על הסיו. חשוב שדמותו המתולוגית של הסיו תיזכר בתולדות סכודניצה והסביבה.

השלישיה המשיכה לטייל אבל ההיסטוריה עשתה את שלה. באו הסובייטים. כידוע, רוב הזמן לא הייתי בסכודניצה אבל בביקורי הקצרים המשכתי לראות את אנשי המשולש, אשר עם הזמן נהפכו לזוג. כפי שאתם הבנתם, הסיו לא חזר לאיטליה לסיים לימודיו. ס"ה חסרה שנה אחת, אבל הסיו ידע והבין מה זאת אהבה. הוא לא היה מוכן לוותר עליה עד שהמוות יפריד ביניהם.

הנני נמנע מלכתוב אפילו. לא היה אפילו.

לולה המסכנה לא היתה מספיק חזקה - ולא רק היא - להמשיך ולחיות לאחר מות שניהם באותו יום. היא איבדה את שפיותה ואיש לא יודע לאן נעלמו עקבותיה בסערת המלחמה הנוראית.

המשולש הרביעי - סכודניצה, ארץ הזאבים

המהנדס הראשי של מפעלי הנפט היה וילק - זאב בפולנית. המהנדס השני האחראי על תחזוקת הקידוחים - וילצ'ק - זאב קטן. תפקידו במשולש - הבעל הפולני. המאהב היהודי במשולש - וילעק - זאביק "השועל". גברת וילצ'ק - האשה הפולניה של המהנדס וילצ'ק. סכודניצה, סכודניצה, איזה רק קומבינות התרחשו בסביבותיך? נתחיל בבעל - מהנדס בגיל ממוצע, חמישים פלוס, פולני טיפוסי עם שפם-מברשת קטנה מעל פיו, פנים אדומות משתיה רצופה, הליכה של זקן, בקושי הזיז את רגליו, תמיד נסחב מאחורי הזוג - אשתו ומאהבה. נמוך קומה, לבוש באלגנטיות תודות לאשתו. מכנסי "מומפקי" - עד לאחר הבריכים ושם נסגרו על הרגל בכפתור, גרב עבה נכנס לנעלים מעור מיוחד אדמדם מסוג "מלגוסיה" הטוב מהטוב. סוליה גבוהה שהוסיפה קצת גובה לקומתו. בחורף מעיל יקר עם צווארון פרווה גבוה של ציידים. הבגד היה מזמש, גזרה עם הרבה כיסים וחגורה רחבה סביב בטנו המנופח קצת. אין לי מה להוסיף. זה מה שנשאר בזכרוני. אשתו - רושם ראשוני - סופגניה. לחייה עגולים, הראש מכוסה שיער בלונדיני מקורזל, עיניים בורקות, כחולות - צעירה מבעליה לפחות ב-15 עד 18 שנה. כנראה היא התחתנה אתנו על מנת לצאת לעולם הרחב, כאשתו של מהנדס נכנסה ישר לעולם אחר (רבקה מיכאלי ידעה טוב מאוד עד כמה חשוב להיות אשת מהנדס). הצלע השלישית במשולש וילעק היהודי הצעיר והיפה, התבלט בתוך השלישיה. נעים לי להעסיק את עצמי בלהיזכר בו ולתאר את דמותו הקסומה. שחקן קולנוע לא פחות גבר מקלרק גייבל. גבוה, רזה, זכור לי במעיל גשם ארוך עם חגורה, כובע עם כיפופים מתאימים - הכל ביחד - מרגל טיפוסי מודרני בשנות השלושים. כמובן הוא ידע איך להתלבש - תכונה עיקרית לפי אונאנסיס על מנת להצליח בחיים. גוון עורו כהה מתחת לכובע הזדקר תלתל שיער שחור מבריק. כל האישיות שלו אמרה - טוב לי, בעיות אין לי, אני מסודר בבית טוב, במשפחה אוהבת. היו לו שלוש אחיות והוא גדל כילד מפונק בהתאם. בשביל להשלים את המונה אני חייב להוסיף את הגומה הקטנה הסימפטית במרכז סנטרו, כמו אצל קלארק גייבל. פניו היו מחוייכים בקביעות. וכך הם טיילו ברחוב הראשי של סכודניצה - וילעק עם גב' מהנדסת עם ידיים משולבות כמו זוג ומאחורה הבעל. היהדות הדתית בעיירה לא היתה מאושרת כל כך, אבל מתרגלים לכל. בסכודניצה ראו הכל - אי אפשר להפתיע אותה.

אפילו:

מוצלח מעבר לכל הציפיות. וילעק הסתתר אצל הפולנים בזמן שהגרמנים וכל סכודניצה ידעה זאת ואף אחד לא הלשין לשלטונות הגרמניים. הוילה של הוילצ'קים היתה מרוחקת מהבניינים לא רחוק מהיער וזה גם עזר. לאחר השחרור השלישיה שלנו לא התפרקה - הם נסעו לפולין "המשוחררת" ובזה הסיפור עבורי הסתיים. עד כמה שידוע לי, לא נשאר זכר למשפחתו של וילעק. אולי האחיות הצליחו לשרוד על מסמכים אריים? אולי לפחות אחת - זה אפשר היה לברר רק בפולין המערבית - קרקוב וורשה - ערים בהם בחורות יהודיות הצליחו להתפרנס ממקצועות נשיים כמו תופרות או עוזרות בית.